

پزشکی قانونی سالانه حدود ۲/۵ میلیون پرونده قضایی را رسیدگی می‌کند که بالغ بر یک سوم پرونده‌های قضایی کل کشور است. آمارهای این سازمان نشان می‌دهد که متخصصان زنان و زایمان، جراحی عمومی، دندانپزشکی و پزشکان عمومی بیشترین آمار قصور و شکایات پزشکی را به خود اختصاص داده‌اند. اکثر مردم این سازمان را فقط به عنوان محل رسیدگی به متوفیان می‌شناسند، حال آنکه ۹۵درصد خدمات پزشکی قانونی مربوط به خدمات قضایی غیرمتوفیات است.

آن طور که تارنامای سازمان پزشکی قانونی کشور اعلام کرده، برای هر پرونده قضایی که برای اخذ نظر کارشناسی به این سازمان ارجاع می‌شود، به طور میانگین ۲۰ فرآیند صورت می‌گیرد. یعنی مجموع فعالیت‌ها و فرآیندهای این نهاد بر پرونده‌های قضایی عددی بسیار قابل توجه‌است که نشان از اهمیت پزشکی قانونی برای قوه قضاییه دارد.

مهم‌ترین راه حل برای رسیدگی به مرگ‌های غیر جنایی

خدمات پزشکی قانونی نه تنها بسیار گسترده است بلکه باید در کمترین و کوتاه‌ترین زمان به درخواست‌های مردم پاسخ داده شود. به همین دلیل طی دو سال کرونایی گذشته هیچ مرکز پزشکی قانونی به دلیل کمبود نیرو و حجم کار بالا امکان استفاده از بخشنامه‌های ابلاغی ستاد مقابله با کرونا را پیدا نکرد. بخشنامه‌های ستاد ملی کرونا تمامی ادارات را موظف به کاهش حضور دو سوم نیروها می‌کرد که کارکنان پزشکی قانونی به‌دلیل خدمات خود هیچ دور کاری نداشتند.

مشهورترین وظیفه پزشکی قانونی کشور رسیدگی به امور متوفیات است که اگر چه تنها پنج‌درصد خدمات این نهاد را در بر می‌گیرد، اما از درخواست‌های جدی مردم از این سازمان است.

پزشکی قانونی در گره گشایی از پرونده‌های حقوق جزا (همان قانون مجازات و حقوق کیفری است) نقش داشته و دو شاخه پزشکی قانونی و حقوق جزا با توجه به وظایف و رسالت‌هایشان می‌توانند در اجرای عدالت مؤثر باشند.

تشکیل «دادپزشک» مهم‌ترین راه‌حل پزشکی قانونی برای رسیدگی به مرگ‌های غیر جنایی و تسهیل کار مردم از سال گذشته تاکنون بود. پزشکی قانونی با تشکیل دادپزشک از اجاع بسیاری مرگ‌های غیر جنایی به سازمان جلوگیری کرد که به‌طور مثال فقط در سال گذشته ۸۰ هزار جواز دفن توسط دادپزشک صادر شد. این موضوع علاوه بر اینکه هزینه روانی و مالی کمتری برای خانواده‌ها داشت، حجم کاری کمتری را هم بر پزشکی قانونی تحمیل کرد.

اداره کل پزشکی قانونی استان تهران هم اخیراً آمارهایی منتشر کرده که نشان می‌دهد در هشت‌ماهه نخست سال‌های ۶۶ هزار و ۴۸۹ نفر به دلیل آسیب‌های ناشی از نزاع به مراکز پزشکی قانونی استان تهران مراجعه کرده‌اند. این تعداد در مقایسه با مدت مشابه سال ۹۹ که تعداد مراجعین به دلیل نزاع به مراکز پزشکی قانونی ۶۶ هزار و ۲۹۰ نفر اعلام شده بود، حدود ۴دهم‌درصد کاهش یافته‌است.

بنابراین آمارها از کل مراجعین به دلیل آسیب‌های ناشی از نزاع در هشت‌ماهه نخست سال جاری ۴۲ هزار و ۱۳۰ نفر مرد و ۲۴ هزار و ۳۵۹ نفر زن بوده‌اند.

چالش بزرگی به نام قصور پزشکی

افزایش موارد قصور پزشکی یکی از چالش‌های مهم

دو پزشک در حال بررسی پرونده پزشکی

سرنخ یک‌سوم پرونده‌های قضایی در پزشکی قانونی

فقط ۵درصد از خدمات سازمان پزشکی قانونی مربوط به امور متوفیان است

■ مشکلات لاینحل در امور متوفیان

وی درباره ساماندهی امور متوفیات هم گفت: در این حوزه مشکلات قابل توجهی وجود دارد که متأسفانه طی سال‌های گذشته لاینحل باقی‌مانده و از آنجا که خدمت‌به‌مردم و تکريم ارباب رجوع اولويت اصلی ما است و در امور متوفیان نظر سازمان پزشکی قانونی کشور باید لحاظ شود، خواستار ساماندهی امور متوفیان و صدور دستورال لازم از جانب وزیر بهداشت برای این موضوع هستیم. رئیس سازمان پزشکی قانونی کشور به بحث تشکیل دانشکده پزشکی قانونی نیز اشاره کرد و گفت: بحث دانشکده در دوره‌های مختلف مطرح شده، اما هنوز به نتیجه نرسیده است. این امر مستلزم کمک و همکاری همه جانبه وزارت بهداشت است که از جمله لوازم آن افزایش رديف‌های هیئت علمی است؛ بنابراین از وزارت بهداشت درخواست می‌کنیم با توجه به نیاز ضروری وجود این دانشکده، برای صدور مجوز آن با سازمان همکاری کنند.

مسجدی با تأکید بر اینکه فارغ‌التحصیلان رشته پزشکی

قانونی باید براساس نیاز سازمان تربیت شوند، افزود: افرادی که در رشته تخصصی پزشکی قانونی تحصیل می‌کنند باید کارایی لازم را برای اشتغال در سازمان داشته باشند؛ همین موضوع نیز ضرورت راه‌اندازی دانشکده و تربیت دانشجو متناسب با نیاز سازمان را دو چندان می‌کند.

■ ضرورت دسترسی الکترونیک به پرونده‌های بیمارستانی

رئیس سازمان پزشکی قانونی کشور همکاری بیشتر هیئت امنای ارزی، تأمین نیروی انسانی متخصص، ساماندهی رشته پزشکی قانونی براساس نیازهای سازمان، امکان استفاده و دسترسی کارشناسان سازمان به دیتابهای آماری و آرشیو مجلات وزارت بهداشت، انجام پژوهش‌های محصل محور و کاربردی و… را از دیگر درخواست‌های سازمان از وزارت بهداشت عنوان کرد. وی همچنین دسترسی الکترونیک به پرونده‌های بیمارستانی را از دیگر درخواست‌ها عنوان کرد و گفت: این موضوع در برخی بیمارستان‌ها محقق شده که کمک

بسیار بزرگی به مردم و مراجعین است لذا در صورتی که دستورات لازم برای دسترسی الکترونیک به پرونده‌های بیمارستانی در سراسر کشور صادر شود، کار مردم سریع‌تر و با سهولت بیشتر انجام خواهد شد.

■ ۱۵۰شهر فاقد مرکز پزشکی قانونی

رئیس سازمان پزشکی قانونی کشور با بیان اینکه سازمان به شدت به نیروی انسانی متخصص نیازمند است، گفت: در حال حاضر ۱۵۰ شهرستان فاقد مرکز پزشکی قانونی هستند که یکی از علل اصلی آن کمبود نیروی انسانی است. امید است با تلاش‌های این وزارت‌تخانه در رسیدگی به مناطق محروم با رشد متوازن خدمات در کشور، کمبودهای پزشکی قانونی نیز مورد توجه قرار گیرد و سهمیه‌های هم برای این سازمان در نظر گرفته شود. وی همچنین خواستار اجرای قانون حمایت از خانواده و تعالی جمعیت کشور شد و افزود: یکی از موضوعات مهم در این قانون، بحث سقط‌های جنایی است که طی جلسات متعدد در ابعاد مختلف آن پرداخته و نتایج خوبی حاصل شده است. در این خصوص پزشکی قانونی آمادگی دارد با همه توان در اجرای این قانون در کنار وزارت بهداشت باشد.

■ کم کاری علوم پزشکی‌ها در حوزه پزشکی قانونی

گفتنی است تلاش پزشکی قانونی در دوره تحول و تعالی دستگاه قضا متمرکز بر خودکفایی و تکیه بر توان امکانات داخلی بوده است. پزشکی قانونی با وجود همه موانع و کمبودها نیز تحریم‌های اعمال شده علیه کشور، همواره تلاش کرده که خدمات خود را بدون وقفه و در کوتاه‌ترین زمان و به بهترین شکل به مردم ارائه دهد. در این راستا با تولید «کیت ژنتیک» و «دستگاه همونایز» گام بزرگی در زمینه بومی‌سازی تجهیزات و خودکفایی در این بخش برداشته است.

این سازمان در تلاش است تا در سال‌های آینده هم با تلاش و همت نخبگان جوان و محققان داخلی، در بحث تجهیزات و مواد به خودکفایی برسد. در همین زمینه، دانش «برداشت بافت» از دیگر توانمندی‌ها و فعالیت‌های علمی این نهاد بوده است. در سال گذشته ۴۰۰ هزار نفر از بیماران با بافت‌های برداشت شده توسط سازمان که پس از فروری مورد استفاده قرار می‌گیرد، بهره‌مند شده و سلامت خود را به دست آوردند. به همین دلیل سازمان در تلاش است تا با انجام اقدامات لازم، تدابیری اتخاذ نماید تا مردم راحت‌تر از این خدمت پر‌خوردار شوند.

توان علمی این سازمان به نحوی است که دستیاران پزشکی در رشته‌های مختلف همچون پزشکی قانونی، روانپزشکی و غیره، دوره‌های تخصصی مختلفی را در سازمان طی کنند. همین مسئله یکی از ظرفیت‌های بسیار خوب برای همکاری دانشگاه‌های علوم پزشکی و چندان قانونی است.

در حال حاضر همکاری پزشکی قانونی با دانشگاه‌های علوم پزشکی گسترده‌گی زیادی ندارد و دانشگاه‌ها از ظرفیت‌های این سازمان استفاده کافی نمی‌کنند. در صورتی‌که ارائه مباحث پزشکی قانونی یکی از موضوعات اصلی است که همواره مورد توجه دانشجویان دوره تخصص هم قرار گرفته و مباحث پزشکی قانونی از موضوعات جذاب و پر استقبال برای گروه‌های پزشکی محسوب می‌شود.

با توجه به این موضوع، پزشکی قانونی تاکنون بارها اعلام کرده که آمادگی دارد در دانشگاه‌های علوم پزشکی حضور یافته و نسبت به ارائه پرونده‌هایی که جنبه آموزشی دارند، انتقال دانش کند.

نگاه

خلأ قانونی برای تشدید بر خورد با نمایندگان متخلف مجلس

■ هادی الباسی

در زمستان سال ۱۳۹۸ با اعلام سخنگوی شورای نگهبان ۹۰ نفر از نمایندگان مجلس دهم (مجلس سابق) که برای انتخابات مجلس یازدهم ثبت نام کرده بودند، سه دلیل جرائم مالی و همچنین سوءاستفاده‌های کلان مالی و اقتصادی رد صلاحیت شدند. همین خبر در زمستان ۱۳۹۸ بود که جامعه را برای مدتی به بهت فروبرد که چگونه چنین افرادی همچون نامند نماینده مردم تا پایان مجلس خواهند بود؟! این موضوع تا مدت‌ها نفل بسیاری از محافل و مجالس بود و فشار عصبی را به مجلس دهم وارد کرده بود. ابتدای‌ترین سؤالی که آن‌روزها تمامی اشخاص داشتند این بود که چرا قوه قضاییه برای این ۹۰ نفر پرونده قضایی تشکیل نداده است؟ برخی چنین استدلال می‌کردند که این موضوع باصل ۸۶ قانون اساسی مرتبط است و مصونیت قضایی نمایندگان را مطرح می‌کردند.
خب این یعنی چه؟ آیا این یعنی نمایندگان مجلس به علت نامیده بودن از هر گونه تعقیبی در امان هستند و تا وقتی که ایشان نماینده مجلس هستند حق هیچ‌گونه تعقیب و برخوردی با ایشان وجود ندارد؟

چنین ارتباط و نتیجه‌گیری قطعاً مردود است. چون مصونیت اشاره شده در اصل ۸۶ قانون اساسی ناشی از ابغای وظایف نمایندگی است و لاغیر. برای مثال نمی‌توان نماینده‌ای را به خاطر سؤال از وزیر یا رئیس‌جمهوری تعقیب نمود. این مسئله در ماده ۷۵ آئین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی نیز به خوبی اشاره شده است که اظهار نظر نمایندگان در مقام ایفای مسئولیت، آزاد و مصون از تعقیب است.

از نسوی دیگر، هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان می‌تواند مانع از فساد در بین نمایندگان باشد. براساس طرح «نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان» هیئتی متشکل از هفت‌نماینده مجلس موظف هستند که به گزارش‌های مربوط به رفتار خلاف شئون نمایندگی، گزارش درباره اعمال خلاف امنیت ملی و دیگر اعمال مجرمانه از سوی نمایندگان مجلس رسیدگی نماید. جالب است که در این طرح احضار قضایی نماینده از طریق هیئت نظارت و حتی بازداشت وی نیز پیش‌بینی گردیده است؛ حتی جالب‌تر اینکه داد‌گاه خاص رسیدگی به این امور هم پیش‌بینی شده است.

در ماده ۱۰ این طرح آمده است که: «قوه قضائیه موظف است در اجرای این قانون شعبه خاصی را جهت رسیدگی به موضوعات ارسالی تشکیل داده و خارج از نوبت رسیدگی و ظرف سه ماه به هیئت نظارت اعلام نماید».

تصویب این طرح نیز در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ بجنگال‌های بسیاری را به وجود آورد و مخالفین بسیاری داشت، بهتر است بدانید که در این طرح که شامل ۱۱ ماده است برای موضوعات و موارد تخلف یا عدم رعایت شئون نمایندگی، مجازات‌هایی مانند تذکر کتبی و همچنین لغو اعتبار نامه به چشم می‌خورد. این بدان معناست که در صورت تشخیص هیئت نظارت و تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان می‌توان یک نماینده را از سمت خود عزل و از مجلس اخراج کرد. (ماده ۴ طرح نظارت)

با توجه به اصل ۸۶ قانون اساسی و ماده ۷۵ آئین‌نامه داخلی مجلس، نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی مصونیت دارند و نباید تحت تعقیب قرار بگیرند. بنابراین قطعاً از تکاب جرائم مالی جزو وظایف نمایندگی نیست و فرد را با اطلاع به هیئت رئیسه و نظارت می‌توان بازداشت نمود و همچنین مجازات کرد. پس از این نظر بنیر مردم عادی و نماینده تفاوتی نیست.

حال نظطه تاریک و مبهم یا علامت سؤال مربوط با احراز مجرمیت، صدور حکم و اعمال مجازات و بعد از آن است. مثال برای تبیین بهتر موضوع، اگر نماینده‌ای کلاه‌برداری کرد و به مجازات مندرج در قانون مجازات اسلامی محکوم گشت، بعد از صدور حکم و در حین سپری کردن مدت حبس یا حتی بعد از مجازات تکلیف چیست؟ همچنان نمازنده است؟

این همان ضعف قانونی نظام حقوقی کشور ماست یا بهتر عرض کنم ضعف اجرائی قانون با توجه به وجود طرح هیئت نظارت و وظایف آن. در این‌باره نمی‌توان خرده‌ای بر قانون مجازات گرفت زیرا چون در آن قانون جرم و مجازات مناسب برای آن مشخص شده است، نماینده نیز به‌سان شخصی عادی در نظر گرفته شده است و به راحتی می‌توان آن را مجازات کرد.

به نظر می‌رسد در این خصوص نیاز مبرمی به یک قانون روشن‌تر و مترقی‌تر داریم تا نمایندگان مجلس را در قالب آن علاوه بر مجازات مندرج در قانون مجازات اسلامی به مجازاتی مربوط با سمت نمایندگی محکوم کند.

برای روشن شدن موضوع قیاسی انجام می‌دهم با قوانین اداری. برای مثال اگر کارمند دولت مرتکب ازشا یا اختلاس گشته‌است، علاوه بر اینکه با مجازات قانون مجازات روه‌رو خواهد شد با مجازات مندرج در قانون مدنی نیز خدمات کشوری نیز روه‌رو است. مانند انفصال دائم یا موقت و… که در ماده ۹ قانون مدیریت خدمات کشوری بیان شده است.

این دقیقاً همان خلأ در باره نمایندگان است که حالا قوه قضائیه تصمیم دارد بر مبنای لایحه این افراد فائق آمده و مقتدرانه این افراد قدرتمند و ذی‌نفوذ را محکوم و مجازات کند.

شرارت‌های شهری زیر چکش قانون

فرض داشتن سلاح، ظاهر، باطن، گرم یا سرد بودن و حتی استفاده از آن شرط نیست. در فرض تعدد سارقان نیز، مسلح بودن یکی از آنان کافی است که اقدام همگی مشمول این ماده قرار بگیرد.

یکی دیگر از عوامل مشدده جرم سرقت، آزار و سرقت مسلحانه است. در این صورت مجازات آن، حبس از سه ماه تا ۱۰ سال و شلاق تا ۷۴ ضربه است و چنانچه آزار به حد جرح برسد به تأیید ماده ۶۵۲ قانون مجازات اسلامی، موجب تعدد مادی شده و مرتکب به حداقل مجازات (۱۰ سال حبس و ۷۴ ضربه شلاق) و قصاص جرح نیز محکوم می‌شود.

سرقت دسته جمعی شبانه مفرون به حمل سلاح هم طبق ماده ۶۵۴ قانون مجازات اسلامی، یکی دیگر از

مصادیق سرقت‌های تعزیری مشدد است. برای تحقق جرم موضوع این ماده جمع سه شرط ضروری است که عبارتند از: سرقت در شب واقع شده باشد، سارقان دو نفر یا بیشتر تر باشند، یکی از سارقان حامل سلاح ظاهر یا مخفی باشد.

■ ریشه و منشأ اصلی زورگیری

علل گوناگونی از نسوی صاحب‌نظران در این حیطه عنوان شده است که عبارت‌ند از: آموزش ناصحیح افراد، عقده‌ها، انگیزه‌ها و کمبودهای فردی و میل به قدرت‌نمایی در جامعه. در دو دهه اخیر، اوضاع ناامان اقتصاد و معیشت، نرخ‌های نجومی بیسکاری و تورم، شیوع انواع اعتیاد به‌خصوص در میان جوانان و نوجوانان و بحران اخلاقی از جمله عمده‌ترین دلایل پدید آمدن زورگیری است.

آمارها نشان می‌دهد که یکی از عواملی که موجب افزایش خشونت در جامعه می‌شود، افزایش نرخ تورم و به تبع آن افزایش فقر است. تحقیقات نیز حاکی از این است که بعضی افراد فعال در این حوزه، اقدامات شرورانه زورگیری‌های خود را در فضای مجازی، در مواردی با تعداد بسیار بالای کاربران و مخاطب‌های میلیونی مانند اینستاگرام انجام می‌دهند و از این طریق، مروج رفتارهای خشونت‌بار شده‌اند.

این مقدمات گویای حقیقت تلخی است حاکی از

اینکه در چند سال اخیر شاهد گستاخی مجرمین، وحشی‌گری‌های زورگیران و زورگویان بوده‌ایم.

■ وجود پرونده‌های سنگین

قریب به اتفاق زورگیری‌ها و اوپاشی‌گری‌ها منجر به نتایج غیر قابل‌ جبرانی نظیر قطع دست و پا و بینی، تخلیه چشم و بعضاً مرگ افراد می‌شود. پرونده افراد فعال در این زمینه معمولاً بسیار سنگین و پر از عاب برای شهروندان است.
کری خوانی‌های مجرمین، تهدید شهود در محضر مأمور قانون و استعمال الفاظ و عبارات جدیدی همچون «جرم کردم، حبسش رو کشیدم» گستاخی مجرمین را نشان می‌دهد که گویای شرایط وخیم و روبه رشد این پدیده ذاتا مجرمانه می‌باشد.

زحمت کشتن نیروهای انتظامی کوشش بسیاری در حفظ نظم و مبارزه با این پدیده کرده‌اند و همواره درخواست‌های مکرری مبنی بر برخورد قاطعانه و جرم انگاری دقیق و قانونگذاری جهت افزایش مجازات‌ها به منظور ریشه کن کردن این پدیده داشته‌اند. همچنین در خواست مکرر برخی اشخاص و نهادهای برای افزایش مجازات حمل سلاح‌های سرد در مجلس وجود داشته است.

■ تأثیر سنگین تر کردن کفه مجازات مجرمین

بند پ ماده ۲۷ قانون مجازات اسلامی، صدور حکم و اجرای مجازات در مورد قدرت‌نمایی و ایجاد مزاحمت با جاقو یا هر نوع اسلحه دیگر، جرائم علیه عفت عمومی، تشکیل یا اداره مراکز فساد و فحشا و شروع به آنها را غیر قابل تعویق و تعلیق عنوان کرده است.

تأثیر سنگین تر کردن کفه مجازات مجرمین، صدور حکم و اجرای مجازات در مورد قدرت‌نمایی و ایجاد مزاحمت با جاقو یا هر نوع اسلحه دیگر، جرائم علیه عفت عمومی، تشکیل یا اداره مراکز فساد و فحشا و شروع به آنها را غیر قابل تعویق و تعلیق عنوان کرده است.
فرد می‌تواند از سلاح گرم یا حداقل شبه سلاح استفاده کند. اما از آن عده از اوپاشی که به این کار عادت کرده‌اند و از این راه ارتزاق می‌کنند، با سنگین‌تر شدن حکم حمل سلاح‌های سرد، اسلحه خود را به قولی غلاف کرده و از میدان به در می‌روند؟ یاوری دیگر سکه را با این منطق بر می‌گزینند که حال که حکم اسلحه سرد به اندازه اسلحه گرم سنگین است، چرا نباید از سلاح گرم استفاده کنم؟ این نوع نگاه با منطق سارق هماهنگ‌تر است زیرا اگر چه سلاح گرم یا سلاح گرم، جرم را سنگین‌تر می‌کند، اما از طرفی دیگر شانس مرتکب را برای موفقیت در ارتکاب جرم، ارعاب بیشتر افراد و به حداقل رساندن احتمال مقاومت از جانب طرف مقابل را نیز موجب می‌شود.